

شهرچینی دانید پرسید

او را به‌عنوان دبیر ریاضی دبیرستان پذیرفتند. پس از شش سال تدریس در کازرون، در سال ۱۳۳۶ تصمیم گرفت در رشته ریاضی به تحصیل ادامه دهد. بنابراین امتحان داد و در رشته ریاضی «دانش‌سرای عالی تهران» (دانشگاه خوارزمی فعلی) پذیرفته شد. چون دوره لیسانس ریاضی را با رتبه اول به پایان رساند، توانست بورس بگیرد و برای ادامه تحصیل به یکی از دانشگاه‌های خارج از کشور برود. اما به دلایل شخصی از این امتیاز استفاده نکرد و به کار تدریس خود در کازرون برگشت. در همین شهر ازدواج کرد و چند سال هم مدیر دبیرستان بود.

در سال ۱۳۴۸ مسابقه‌ای بود که از طریق آن، افرادی را برای ادامه تحصیل به کشور انگلستان می‌فرستادند. جلیلی در این مسابقه شرکت کرد. پس از قبولی در آزمون کتبی، در مصاحبه از او پرسیدند چرا می‌خواهد به انگلستان برود و در چه زمینه‌ای می‌خواهد کار کند. او در جواب گفت: «می‌خواهم بروم ریاضیات جدید را یاد بگیرم و بیایم در ایران تدریس کنم.» بالاخره در این مسابقه انتخاب شد و به لندن رفت. در آنجا یک دوره یک‌ساله ریاضیات جدید را گذراند که تقریباً در سطح فوق لیسانس بود. در این دوره با علاقه‌مندی فراوان، کتاب‌های درسی ریاضی را که در دبیرستان‌های آنجا تدریس می‌شدند، با دقت مطالعه کرد و با مجموعه‌ای از آن کتاب‌ها به ایران بازگشت و به سر کار خود در کازرون رفت.

او همچنین گزارشی از آن مأموریت علمی تهیه کرد و برای وزیر وقت آموزش و پرورش فرستاد. در آن گزارش نوشته بود که وضعیت ریاضیات در دبیرستان‌های ما به‌روز نیست و به مطالبی که در کشورهای دیگر تدریس می‌شدند، اشاره کرده بود. این گزارش مورد توجه وزیر واقع شد و دستور داد که میرزا در سال ۱۳۵۰ به تهران منتقل شود تا در گروه ریاضی «دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی» مشغول به کار شود. به این ترتیب، جلیلی در موقعیت و جایگاهی قرار گرفت که می‌توانست تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر آموزش ریاضی کشور داشته باشد.

در سال ۱۳۶۶ دانش‌آموزان ایران برای اولین بار در المپیاد جهانی ریاضی در قالب یک تیم شش نفره شرکت داشتند که به خاطر کسب مدال برنز توسط یکی از اعضای تیم، ایران مقام ۲۶ را بین ۴۲ کشور کسب کرد. این نتیجه با توجه به اولین حضور، نتیجه خیره‌کننده‌ای محسوب می‌شد. البته ۱۱ سال بعد از آن، در سال ۱۳۷۷ ایران رتبه اول را در المپیاد جهانی ریاضی کسب

دوستان و همکاران عزیز و ارجمند، در شماره قبل اشاره کردیم که زین پس قصد داریم در سخن اول هر شماره رشد آموزش ریاضی، به معرفی یکی از چهره‌های تأثیرگذار و ماندگار ریاضی که نقش مهمی در آموزش ریاضیات کشور داشته‌اند، پردازیم. در شماره قبل چهره ماندگار ریاضیات ایران، استاد **عبدالحسین مصحفی** را معرفی کردیم. و در این شماره به معرفی دیگر چهره ماندگار ریاضیات ایران، استاد **میرزا جلیلی** خواهیم پرداخت. در انتهای یادداشت نیز مقاله‌ای از استاد را با هم خواهیم خواند.

***

میرزا جلیلی یکی از برجسته‌ترین معلمان و مؤلفان ریاضی ایران بود که با تلاش و پشتکار خود، بسیاری از نسل‌های مدرسه‌رفته را در این علم آموزش داد. او در سال ۱۳۱۲ در بوشهر متولد شد و از کودکی به ریاضی علاقه داشت. او پس از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه خوارزمی، به تدریس ریاضی در کازرون مشغول شد. سپس به انگلستان رفت تا ریاضیات جدید را یاد بگیرد. با بازگشت به ایران، او به گروه ریاضی «دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی» پیوست و کتاب‌های مفید و جذابی را برای دبیرستان‌های کشور تألیف کرد.

خدمات برجسته میرزا جلیلی از او معلمی مثال‌زدنی ساخت. او با سال‌ها تجربه و تخصص در آموزش و پژوهش، نقش بسزایی در پیشبرد علم و فرهنگ کشور داشت.

استاد جلیلی علاوه بر فعالیت‌های علمی و آموزشی خود، همکار نزدیک و دوست دیرین مجله «رشد آموزش ریاضی» بود که با نگارش مقاله، داوری مقاله‌ها، حضور در همایش‌ها و کارگاه‌ها، مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها، و همچنین حمایت علمی و روحی از مجله، به پایداری و رشد آن کمک شایانی کرد.

همان‌طور که در ابتدا اشاره شد، میرزا جلیلی دوره ابتدایی را در زادگاهش بوشهر گذراند. سپس وارد «دبیرستان سعادت» بوشهر شد. این دبیرستان هم‌زمان با تأسیس «دارالفنون» تأسیس شده بود. بعد از سپری کردن دوره اول دبیرستان، یعنی در پایان کلاس نهم، در آزمون ورودی دانش‌سرای مقدماتی شیراز قبول شد و به شیراز رفت تا با گذراندن دوره دو ساله دانش‌سرا آموزش‌گزار شود. این اتفاق در سال ۱۳۳۰ رخ داد و محل کار او شهر کازرون تعیین شد.

مسئولان آموزش و پرورش کازرون چون دیدند که جلیلی در ریاضی توانایی خوبی دارد و از طرف دیگر دبیر ریاضی هم نداشتند،

کرد. سرپرستی تیم ایران در اولین دوره حضور کشور در المپιάد ریاضی که در کشور کوبا برگزار شد، بر عهده استاد میرزاجلیلی و یکی از استادان ریاضی «دانشگاه صنعتی شریف» بود.

میرزاجلیلی با وجود تسلطی که بر ریاضیات داشت، از روز آمدن دانش خود غافل نمی شد. او در سال ۱۳۵۲ به آمریکا رفت و یک دوره شش ماهه برنامه ریزی آموزشی را در «دانشگاه تگزاس» گذراند. در این دوره باز هم به بررسی کتاب های درسی ریاضی دبیرستانی ایالت های آمریکا از سال ۱۹۳۰ تا ۱۹۷۲ پرداخت. او همچنین در همایش های بین المللی متعدد از جمله در کشورهای استرالیا، انگلستان و هلند شرکت کرد.

میرزاجلیلی کتاب های زیادی تألیف و ترجمه کرد، اما از آنجا که به مدت چند دهه کارشناس یا مدیر گروه ریاضی دفتر تألیف بود، بیشترین کارهای ایشان در زمینه تألیف کتاب های درسی بوده است. به طوری که استاد در دوره های زمانی متفاوت، برای هر سه دوره ابتدایی، راهنمایی (معادل متوسطه اول کنونی) و دبیرستان و همچنین برای دانشجویان مراکز تربیت معلم سابق کتاب درسی نوشته است.

در راه اندازی مجله «رشد آموزش ریاضی» نیز، به عنوان اولین مجله تخصصی مخصوص دبیران ریاضی، ایشان نقش مهمی داشت؛ مجله ای که پس از گذشت حدود ۴۵ سال، همچنان به طور منظم منتشر می شود. جلیلی همواره از اعضای تأثیرگذار هیئت تحریریه این مجله بود و تا آخرین هفته های عمر، همکاری ایشان با آن تداوم داشت. علاوه بر نوشته هایش در سایر مجله ها، در مجله رشد آموزش ریاضی نیز حدود ۴۰ مقاله به چاپ رساند. شعار او همیشه این بود: «هرچه را نمی دانید، پرسید.» خود او نیز در زندگی همین روش را دنبال می کرد. در پس چهره خندان و مهربان او، ذهنی فعال و جویای مطالب تازه وجود داشت. مطالعه مستمر تا آخرین روزهای زندگی، نظم و جدیت در کارها، سخاوت در انتقال تجربه، رفتار متین و از همه مهم تر، عشق به تدریس ریاضی، از جمله شاخص های فراموش نشدنی جلیلی بود. شخصیت وارسته و متعهد این معلم فرزانه موجب شده بود که نگاه او به تعلیم و تربیت و آموزش ریاضی رنگ قداست به خود بگیرد. او هر روز صبح کارش را با گشودن قرآن مجید و قرائت آیاتی از کلام الهی و توجه به ترجمه آنها شروع می کرد. به همه همکارانش هم توصیه می کرد که چنین کنند.

سرانجام استاد میرزاجلیلی پس از سال ها مجاهدت علمی در آذرماه ۱۳۹۴ به دیار باقی شتافت و خیلی از شاگردانش را سوگوار ساخت. یاد و خاطره اش همواره گرمی باد.

در ادامه با پویش رمزینه ها، مقاله «مسئله حل کردن در برنامه ریاضی» استاد میرزاجلیلی را که در شماره ۲۶ و ۲۷ تابستان و پاییز ۱۳۶۹ به چاپ رسیده است، با هم می خوانیم.

امیدواریم که این مقاله برای شما معلمان عزیز مفید و آموزنده باشد و بتوانید از آن در آموزش ریاضیات به دانش آموزان خود استفاده کنید.

حسین نامی ساعی